

Homo educandus: Filosofické základy teorie výchovy

RADIM PALOUSH, ZUZANA SVOBODOVÁ. Praha: Karolinum, 2011, ISBN 978-80-246-1901-9, 162 stran.

Nakladatelství Karolinum (Univerzita Karlova v Praze) vydalo v letošním roce další knihu významného současného českého filosofa Radima Palouše, který se dlouhodobě profiluje v oblasti filosofie výchovy.

Máme k dispozici opět knihu mimořádně zajímavou a inspirativní. Čtenář Paloušových textů je znovu fascinován světem etymologie, bohatým jazykem, překvapivým stylem, obohacujícím setkáváním řeckého a židokřesťanského myšlení s aktuálními tématy pedagogiky a v neposlední řadě erudicí a moudrostí autora. V posledních letech Palouš vydal několik tematicky podobných publikací, nepřekvapí tedy, že máme pocit, že některé myšlenky jsme už četli a úvahy slyšeli. Vstup mladé spoluautorky Zuzany Svobodové budí očekávání, v čem bude Paloušovo uvažování domyšleno a přetvořeno, toto očekávání není však plně naplněno, spoluautorství Svobodové není pro čtenáře zcela zřejmé. Bohatost a květnatost Paloušova stylu působí někdy kontraproduktivně, zejména co do přehlednosti a soudržnosti textu (např.: z eminentních východisek výchovy si věcný čtenář mnoho neodnese - s. 80, nebo: vyjádření k základu původního smyslu výchovy není úplně pochopitelné - s. 100).

Zůstává otázkou, nakolik je tato kniha použitelná pro aktuální praxi. Nakolik může ovlivnit současnou pedagogiku. Očekávané téma a ambice knihy, „filosofické základy teorie výchovy“, jsou vyřčeny spíše jen náznakem, pro inspiraci, což jistě není málo, ale čtenář Paloušových textů právem očekává více. Přehlednosti textu nenapomáhá libovolné užívání tučných slov, „refrény“ a podobně. Autor si rovněž neodpustil drobné moralizování a mudrování, což je práci spíše na škodu (kapitola Aktualita). Některé aktuální problémy současného školství (problematika školských osnov či memorování) jsou naopak jen naznačeny.

Kniha odráží mimo jiné také poměrně dlouhou vývojovou etapu Paloušova myšlení, čímž jeho čtenářům a žákům umožňuje odkrýt významný autorův posun od *Času výchovy* ke knize, již máme nyní před sebou. Je důležitým příspěvkem spíše k filosofické antropologii, než k teorii výchovy. Je to dílo, které by neměl přehlédnout nikdo, kdo se zabývá člověkem obecně, jako takovým, a to i mimo akademickou sféru, neboť kniha jistě oslovuje i nepříliš pedagogicky poučeného čtenáře.

Knihu Radima Palouše a Zuzany Svobodové *Homo educandus. Filosofické základy teorie výchovy* považuji za cenný a inspirativní příspěvek a v neposlední řadě sympatickou provokaci k filosofickým úvahám nad zdroji a smyslem výchovy, zvláště v dnešní době, přetížené „didaktikou didaktiky“. Pozitivní je její integrální pojetí výchovy, tedy výchova jako „péče o duši“. Dnešním pedagogům i širší veřejnosti ji lze jen doporučit.

Jan Samohýl